

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรมและศิลปหัตถกรรมเป็นภูมิปัญญาที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอาศัยพึ่งพิงสิ่งแวดล้อม เช่น การที่ศิลปหัตถกรรมต้องพึ่งพาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลทำให้ผู้คนเกิดสำนึกในความผูกพัน สำนึกในการดูแลรักษาเพื่อผลแห่งวิถีการดำเนินชีวิตของตน อีกทั้งการที่ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมด้านศิลปกรรมและศิลปหัตถกรรม มีกระบวนการผลิตที่แตกต่างจากการผลิตแบบอุตสาหกรรม และการผลิตที่เน้นรายได้เป็น จุดหมาย และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเติบโตควบคู่ไปกับวัฒนธรรมเมืองหลวง ดังนั้น การพลิกฟื้นภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม ด้านศิลปหัตถกรรม ก็คือการสร้างดุลแห่งวัฒนธรรม และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมที่ยั่งยืน (วิรุณ ดังเจริญ และคณะ. 2542 :125)

ปัจจัยและการพัฒนา ธุรกิจชุมชนครบวงจร (ผลิต – แปรรูป - ขยาย - บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ การมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน และ ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น ควรเริ่มพัฒนาจากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่นไปสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับประเทศและระดับต่างประเทศ พัฒนาองค์กรธุรกิจชุมชนที่มี ศักยภาพสูง ของแต่ละเครือข่ายให้เป็น ศูนย์การเรียนรู้ ธุรกิจชุมชน ที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้นๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน และฝึกอบรม (พิทยา ว่องกุล. 2542 : 66 - 67)

ผลิตภัณฑ์หินอ่อน เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านเช่นกัน หินอ่อนเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหินแปรเนื้อละเอียด ประกอบด้วย แร่แคลไซต์ตกผลึกใหม่ มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื้อหินจะแวววาวขึ้น หินอ่อนเกิดจากการเปลี่ยนรูป หินอ่อนมีโครงสร้างทางเคมีเหมือนหินปูน หินอ่อนสามารถขัดได้ หินอ่อนบริสุทธิ์เมื่อขัดแล้วจะมีสีขาว แต่ตามปกติหินอ่อนมีริ้วลายหลายสี โดยมากมีสีขาว แต่ก็มีพบสีอื่น เช่น ชมพู แดง เหลือง น้ำตาล และดำ ทำปฏิกิริยากับกรดเกลือ ประโยชน์ใช้ทำหินประดับ หินแกะสลัก อุตสาหกรรมเคมี เครื่องประดับและตกแต่ง อาคารบ้านเรือน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : 2549 : 42)

ในจังหวัดนครสวรรค์ก็มีแหล่งหินอ่อนที่พบ อำเภอนองบัว และอำเภอเมือง เป็นต้น ในอำเภอเมืองพบแหล่งที่บ้านเขาเรือ ตำบลหนองกระโดน ซึ่งมีหินอ่อนเกิดขึ้นมากมาย ชุมชนใน

หมู่บ้านเขาเรือได้มีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปหัตถกรรมหินอ่อนขึ้นภายในชุมชนหนองกระโดน เพื่อนำรายได้มาสู่ครอบครัวและชุมชนอีกทางหนึ่ง โดยได้มีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปหัตถกรรมหินอ่อนขึ้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2545 โดยที่ทำการตั้งอยู่ ณ โรงโม้ศิลาทองนครสวรรค์ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้กลุ่มแปรรูปหัตถกรรมหินอ่อนได้ แปรรูปผลิตภัณฑ์หินอ่อนออกจำหน่าย ในรูปแบบที่เรียบง่าย และเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่เคยเห็นตั้งแต่ในอดีต โดยใช้รูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาเป็นรูปทรงคันแบบที่มีตั้งแต่ในอดีตเป็นที่พบเห็นทั่วไปไม่ว่าจะเป็น แจกัน โอ่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่มีความหลากหลาย งานฝีมือแต่ละชิ้นใช้เวลาในการผลิตมากและมีราคาแพง บางครั้งรูปแบบไม่ถูกใจกับผู้บริโภค ทำให้สินค้าขายออกได้ช้า อาจเป็นสาเหตุมาจากทางกลุ่มไม่ได้มีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยและถูกใจผู้บริโภค และประโยชน์ใช้สอยน้อย นอกจากทางกลุ่มจะหาช่องทางการจัดจำหน่ายแล้ว ทางกลุ่มได้มีการนำผลิตภัณฑ์หินอ่อนออกวางขายตามสถานที่จำหน่ายสินค้าโครงการหลวงที่สามารถวางขายได้ตลอดปี และตามงานเทศกาลของจังหวัดนครสวรรค์ นานๆ ถึงจะมีลูกค้ามาสั่งซื้อแต่ก็จำนวนไม่มาก บางรายสั่งซื้อจำนวนมาก และต้องการสินค้าด่วน ทางกลุ่มก็ไม่สามารถผลิตทันตามความต้องการของลูกค้าได้ เพราะการผลิตหินอ่อนต้องใช้ระยะเวลานานในการผลิต กระบวนการผลิตค่อนข้างช้าเพราะมีเครื่องมือที่ไม่ทันสมัย ทำให้เกิดปัญหาการคล่องตัวใน การผลิต การเคลื่อนย้ายก็ลำบากเนื่องจากผลิตภัณฑ์หินอ่อนนั้นมีน้ำหนักมาก และมีราคาค่อนข้างสูง เพราะเป็นวัสดุที่มีคุณค่า ลูกค้าส่วนใหญ่ที่เข้ามาชมและสั่งจองสินค้านั้นค่อนข้างเป็นลูกค้าที่มีระดับฐานะปานกลางถึงระดับสูง ผลิตภัณฑ์หินอ่อนเป็นสินค้าที่ดูหรูหราค่านิยมสูง การใช้ผลิตภัณฑ์หินอ่อนมาประดับตกแต่งบ้านหรือสถานที่ต่างๆ จะยกระดับฐานะทางสังคมได้ หุหรามีราคา ที่ผ่านมามีผลิตภัณฑ์หินอ่อนของกลุ่มมีแบบน้อย เช่น ที่ทับกระดาษ นาฬิกา และแจกัน ต่อมาทางกลุ่มได้พัฒนารูปแบบใหม่ๆ ออกมา เช่น โต๊ะหมู่บูชา ศาลเจ้าจีน ชุดโต๊ะ เก้าอี้ ชุดกาแฟทองเหลือง เครื่องประดับ และแผ่นหินปูพื้นที่ทำจากหินอ่อน ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากลูกค้าชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจค่อนข้างมาก แต่การพัฒนารูปแบบก็ยังไม่หลากหลายมากพอกับความต้องการของผู้บริโภค (กลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน. 2549 : 1-2)

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัด (SWOT) จุดอ่อนและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน การตลาดทั้งในและต่างประเทศยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสำหรับสินค้าหัตถกรรมหินอ่อน งานหัตถกรรมมีโอกาสในการแสวงหาตลาดเฉพาะ (niche market) ได้ตามศักยภาพการสร้างสรรค์ผลงาน และงานหัตถกรรมหินอ่อนเป็นผลิตภัณฑ์ในลักษณะสินค้าใช้สอย มีการแข่งขันสูง ผู้ผลิตสินค้าในกลุ่มนี้จำเป็นต้องมี

ความสามารถในการจัดการสูง แต่ในความเป็นจริงขาดความรู้ในด้านบริหารจัดการเป็นอย่างมาก จุดอ่อนและอุปสรรคในการพัฒนางานหัตถกรรมหินอ่อนมีมากและหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขให้ตรงประเด็นให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัย จึงศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านผลิตภัณฑ์ด้านการตลาด เพื่อพัฒนาชุมชนในตำบลหนองกระโดนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับสภาพแวดล้อม ผู้ชุมชนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะผู้บริหารกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน จำนวน 14 คน และสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน จำนวน 102 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 116 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะผู้บริหารกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน และสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 92 คน ได้มาโดยตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เกรซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608-609 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 145)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ปัญหาการพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้าน แม่บ้านตำบลหนองกระโดน
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แนวทาง** หมายถึง ข้อปฏิบัติต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ สังคมส่วนรวม แนวทางของชีวิต จะต้องมียึดถือที่สามารถนำมาเป็นหลัก เพื่อยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหลักที่เราจะนำมาประกอบ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเรา ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงถาวรสืบต่อไป และการพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดนที่ทำให้งานเกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. **แนวทางการพัฒนา** หมายถึง หลักปฏิบัติเพื่อยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหลักที่เราจะนำมาประกอบ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเรา ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงถาวรสืบต่อไป และการพัฒนาของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน

3. **กลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน** หมายถึง กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพแปรรูปหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

4. **คุณภาพชีวิต** หมายถึง ความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย และเศรษฐกิจ ตามลักษณะสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิธีการเลี้ยงดู การพัฒนา ร่างกายพัฒนาความคิด สติปัญญา พัฒนางานและพัฒนาจิตใจจิตสำนึก การพัฒนาดน คือ การพัฒนา กาย – สมอ – จิต ของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

5. **เศรษฐกิจ** หมายถึง กิจกรรมของมนุษย์แต่ละคน และกิจกรรมของสังคมโดยรวมของมนุษย์ ที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการ การแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายสินค้าและบริการ และการบริโภคสินค้าและบริการ หรือกิจกรรมที่เลี้ยงชีวิตของมนุษย์ตามที่มนุษย์ต้องการ เลี้ยงให้ชีวิตดีขึ้นหรือเลวลงก็ตาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม เพื่อให้รายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลทำให้กลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ่อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น

6. **ผลิตภัณฑ์** หมายถึง ผลิตภัณฑ์หินอ่อนของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ้อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยการพัฒนาออกแบบ หรือ ปรับปรุงการออกแบบกระบวนการผลิตและคุณภาพความทนทาน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค

7. **การตลาด** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆทางธุรกิจ ซึ่งจะมีผลทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ กระบวนการวางแผนและบริหารในด้านแนวความคิด การกำหนดราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับความสุขความพอใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ้อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้รับจากการวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ้อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน ดังนี้

1. ได้ทราบถึงปัญหาการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และการตลาดมีผลที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของกลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ้อบ้านแม่บ้าน ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
2. โดยนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมหินอ่อนพ้อบ้านแม่บ้านตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์